

A GĀMA AYI SŪC A PĀC NA SĒB KŪ A KORINTU NIBĒ

I Maa Pōol na ı a Yesu Kırısito nıtõnää Nāaŋmın na chel ir nı a sı yebə Timoti, le seere a gān nyā kuro a pupuorbiiр na be a Koruntu tēe pō nı a Nāaŋmın nibe ba jaa mı na be a Akaya paal pō. **II** Wāefu nı nyā'maar na yi a sı Sāa Nāaŋmın nı a sı Soro Yesu Kırısito sē a be a yi sē.

III Peefu wō ta Nāaŋmın na ı a sı Soro Yesu Kırısito Sāa, a Sāa nyā nıbir na bal nı Nāaŋmın nyā na tara a 'maalfüsı a jaa. **IV** 'Lō le ma 'maal sı a sı wōm a jaa pō, ka sı mı na tōc 'maal a bala mı na be wōm jaa pō, nı a 'maalfu 'lōnō sun nyen a Nāaŋmın sē. **V** Nıtāa le a Yesu Kırısito dōoye difu na yaar dōol sı jaa, le mı le a Yesu Kırısito 'maalfu yaar dōol sı jaa. **VI** Ala ı sı ben wōm pō, a yi 'maalfu nı a yi faafu jūu le, ala ı sı mı nyen 'maalfu a mı ın a yi 'maalfu le, a yın tōc ara nı kānyir a dōoye bō'yen 'lōnō pō sun mı na dire. **VII** Sı bar tıer a yi jūu, bojūu sı bōon naa ıka a le yın lōon sı dire a dōoye, a le nı wō ju mı le yın puç sı a sı 'maalfu pō.

VIII N yeeř, saa bučrō ıka sı scōl yi a wōm 'lō tōsuc na dōc pōc sı be a Asiya paal pō bar ε. Wōm jaa jel le dōc pōc sı naa gar a sı kpēc, saa le dōc tara baarfū tıer ε. **IX** Sıre jaa a sı tıer pō, a kūu le sı tōc kaara a tāu a le ne. Tıche a nıtō ı naa ka sı ta dıel a sı māe ε, tıche sı dıel Nāaŋmın nyā na sāne a kūn. **X** A Nāaŋmın le faa sı yin a kūu tuo

nyā pō, 'lō le chene faara sī. 'Lō le i a sī tīertō jie ıka wōn chene na faara sī, **XI** nītāa le yīn sōv sī nī a yī Nāaŋmīn sūcrafū. Yōo mī puor Nāaŋmīn yāan a sī jūu tu a wō maal vila 'lō wōn maal sī na wō sōc a yī yōo sūcrafū.

XII Pōpāanyā a sī nyāa chefu jie le a nyā. A sī tīer din dāasīe a le sīn be a wer dēme sē, nī a le a sīn nī a yīn mī na be taa, cheche ifu pō, nī ne ne tufo pō, ka a jaa yī a Nāaŋmīn sē. A ba i a wer nyā bōcfsū le sī maal a le ε, tīche a Nāaŋmīn wāefsū le. **XIII** Bojūu saa sēb bon jaa ku yī yīn kō tōc kar ε, bīl kō tōc bōc a par ε. N tīer ıka, **XIV** nītāa le yīn wō a sī 'yer ḥmaa na yī bōc a par, yīn wa wōn a jaa na yī bōc a par, na yīn tōc che nyāa a sī jūu nītāa le sīn mī na che nyāa a yī jūu a sī Soro Yesu bībir daa.

XV Bojūu ala le so ka n bar tīer, naa guor ıka n tī piir yī kaa ka yī nyē tōnō gbeε ayi. **XVI** N guor ıka maa wa chiine a Masedonīya n yī a yī sē, maa wa līeb waara ka n le yī a yī sē go, ka yī pāa sōv ma ka n chen a Judiya. **XVII** In guor a anyā, n mī 'yer bar bīl? Bīl a wer nībe guorfū kaar le? Ka a nēbō'yen 'lōnō ma 'yer, ū, ū nī kai, kai?

XVIII Tīche sīre jaa a sī Nāaŋmīn na i a yelmaēs sōc, a sī 'yer sīn 'yer ku yī ba i ū nī kai ε. **XIX** Bojūu a Nāaŋmīn Bie Yesu Kīrīsīto 'yer a maa nī a Silasi nī a Timoti na dōc 'yer ku yī ba i ū nī kai ε, tīche a wō pō, a ma in ū. **XX** Bojūu a Nāaŋmīn nētūryōcō ala wōn tīr in ū a Kīrīsīto pō. A tun a wō 'yōo, a ma 'yerē ıka, a i a le, ku a Nāaŋmīn yuor tīr. **XXI** Pōpāanyā a Nāaŋmīn nyā

le maal sı nı a yın a sı ara kpẽc a Yesu Kırısıto
po, na wu oo sı. **XXII** Wu 'yōc sı naa a wu sofı
jāne, na wu de a wu Sıe 'yōc a sı nyāa po, wile sı
a yele ala na waara.

XXIII N buɔl Nāaŋmın a wu ı a n dāasıe sɔc ıka
a tara na sɔr ka n bar yı, naa ba lıeb wa be a
Koruntu ε, **XXIV** n ba buɔrɔ ıka a ı wōm ku yı ε.
A ba ı sı buɔrɔ naa ıka sı fir yı a yı sɔcfs po ε,
tiche a sı 'mataa tōn yı a yı wō nōc, bojūu a yı
sɔcfs vēn ka yı ara kpẽc.

II

I N tıer ıka n kő le tōc wa piir yı kaa, ka a ı tuo
ku yı ε. **II** Bojūu maa sōc a yı puc an le na maal
ka n puc psl, ka a yın tıe ba le ε? **III** Ala le so ka
n dōc seb a le ıka maa wa tı, n puc taa sōon a
bala na maal ma ka nōc kpe ma ε. N bar tıer ıka
yı jaa na lōon man chile. **IV** Bojūu n seb a anyā
ku yı nı puc sōc nı hōunfu nı a n nyāa nı nıbikōc
yı ıka n taa sōc a yı puc ε, tiche ka n vē ka yı
bōc ıka n nō yın yı jaa.

V Ala ı nıre maal ka a che, a ba ı maa tıe puc
le wu sōc ε, yı jaa puc mı sōc naa ka a le na tu
le ıka n taa vē ka a ı tuo 'yōc jaa ku wu ε. **VI** A
toor tōcfs 'lō wu nyę yı a yı yı jaa jie sée wu
naa. **VII** Pōpāanyā 'lō, a sée naa ıka yı vē ku wu,
na yı le 'maal wu ka a wu puc sōc taa chen niem ε.
VIII A le jüu n sɔrɔ yı naa ıka yı de wu na yı wiil
a yı nōfı ku wu. **IX** A le jüu ın seb ku yı le ıka n
kaa, yın sōon tu a nee a yele a jaa po bı. **X** Ala
ı yı wa vēn ku nıre, n mı vēn ku a nınyıne. A
ala ın vē ku a nınyıne, ala ı amıne chen ka n na

vẽ bar, n vẽn ku a ninyunε, a Yesu Kırısitō niem a yi 'yõo. **XI** Le an na i ka a Satan taa ḥmūn sī 'mataa ε, bojūu sī bōon a wu guorfusī.

XII Pōpāanyā, a le in chen a Toroyas tū muɔlo a Yesu Kırısitō 'yer nõo, n nyen le a sī Soro na yuo sōr ku ma, **XIII** n ba chēne tara āgān 'maar sere ε, bojūu n ba nyε a n yebε Titusī a be ε. Le le n puor ba tū po chen a Masedonuya.

XIV Tiche Nāaŋmīn son puorfū wōn ma tōsī 'yõo tōfū pō yi a Yesu Kırısitō pō, tu a sī 'yõo ka a yẽ nyūnunõč yaar de a jie wō jaa. **XV** Bojūu sīn le i a Nāaŋmīn nyūnunõč a Yesu Kırısitō 'yõo ku a bala na nyε faafū, nī a bala na were. **XVI** Ȑsūc nyuro na kūu nyūu, ka a āsūc mī nyuro nyevvur nyūu. Tī an le na tōč a tōmō nyā tō? **XVII** Sīn ba kaara bamīne kaar ε, saa maal a Nāaŋmīn 'yer tōnō bon ε. A Yesu Kırısitō 'yõo, sī 'yere naa a Nāaŋmīn yelmāe an i 'lō le tō sī.

III

I Sī piel naa ika sī dān sī māe go bū? Bū sī buɔrō na gāma nibe na seb ka a dāna sī yi a sī sē bū yi a yi sē? **II** Yūn māe le i a sī gān, na seb 'yõo a sī nyāa pō ka sī bōo yaa, ka nūre jaa mī kara. **III** Yūn le wiil ika yūn le i a gān na yi a Yesu Kırısitō sē, na yi i a sī tōmō tōnō, a ba i ba den a tāi sōclaa seb ε, tiche a Nāaŋmīn Sīe le seb. A ba i a kūsūr pērsī pō ε, tiche a seb 'yõo a nūsaal nyān pō.

IV A tīer nyāna sīn bar in a sī bon tu a Kırısitō pō, a Nāaŋmīn niem. **V** A ba i fuka sī in yẽ dēme na sīn tōč tōr a le sīn maal 'yer ε, tiche a sī yẽ

yin a Nāaŋmın s̄e. **VI** 'L̄o le s̄oŋ s̄i a s̄i m̄oɔl a netür paalaa nyā 'yer, a ba yi a ala ban d̄ōɔ seb jie ε, t̄iche a yin a Nāaŋmın S̄ie s̄e. A sebie ala in kūu, t̄iche ka a Nāaŋmın k̄orɔ nyevv̄.

VII P̄õpāanyā, ala i a 'yer bie ala ban seb 'yōɔ a k̄os̄r p̄ērs̄i p̄o waan n̄i kūu t̄i 'matāan Nāaŋmın t̄iř, ka a t̄iř a Isıral n̄ibe na ba t̄ōɔnō kaara a Mosesi nie a Nāaŋmın t̄iř j̄uu, a w̄o t̄iř gba na wa baar. **VIII** A Nāaŋmın S̄ie 'yerbie t̄iř k̄o gar a le ε? **IX** Ala i a 'yerbie ala na 'yōɔ a n̄ibe 'yer t̄iř berma naa, a 'yer bie ala na waara n̄i a torf̄u, ηm̄ine le w̄on j̄ā! **X** Bojūu a Mosesi nebināa ba le tara t̄iř a p̄õpāanyā ε, fōɔ de man a Yesu Kırıſito 'yer n̄ōɔ, w̄o gar w̄o naa. **XI** Ka ala i a 'l̄o gba na wa baar waan na t̄iř, ηm̄ine le a t̄iř 'l̄o na ba baaraa ε, na j̄ā!

XII A le j̄uu, a s̄i t̄ierto nyāna le v̄e ka saa joro dābāe ε, **XIII** S̄in ba kaara fika a Mosesi na d̄ōɔ vil a fōbaa p̄oɔ a w̄o nie ka a Isıral n̄ibe ta kaa ε, na ba nyε a nyūlf̄u 'l̄o na baar ε. **XIV** T̄iche a ba nyāa p̄oɔ naa wa t̄ān d̄una, a fōpooraa chene naa bala wa kara a netür koraa jie. Baa for bar s̄ere ε, bojūu Yesu Kırıſito t̄ee 'yōɔ le w̄on t̄ōɔ for. **XV** A d̄una gba, bala wa kar a Mosesi nebināa yele, a fōbaa ma p̄oɔn a ba nyāa. **XVI** T̄iche ās̄uɔ jaa wa l̄eb wa a s̄i Soro s̄e, w̄o ma for w̄on a fōbaa 'l̄o bar.

(A Yifū Gān 34:34)

XVII P̄õpāanyā, a s̄i Soro le i a Nāaŋmın S̄ie, ka a jie 'l̄o a Nāaŋmın S̄ie na be, m̄ae sof̄u m̄i ben be.

XVIII Ka a s̄in bala nie na ba p̄oɔ ε, p̄āa nyūle a s̄i Soro t̄iř, naa l̄ere ka a t̄iř p̄uɔr̄o 'yōɔnō na yire a s̄i Soro s̄e na i a Nāaŋmın S̄ie.

IV

I A le jūu, an i a Nāaŋmūn nibaal le wu kun sī a tōmō nyā sīn tōnō, a le jūu saa baala ε. **II** Tiche sī l̄eb puor 'yōo tāsōo yele nī vā yele, saa tara belfū ε, būl̄ l̄ere a Nāaŋmūn yelmāe ε. Sī ma man a Nāaŋmūn yelmāe ka a gā chāa pō, na sī wiil a sī māe ka nīre jaa tier bōo ika yelmāe dēme le sī i a Nāaŋmūn niem. **III** Ala i gba a sī 'yer nōo sīn 'yer sōo naa, a sōo ku a bala na were. **IV** A ḥmūn 'lō na be be a dīna jōon a bala na ba sōo de a sī 'yer ε tiersi, ka ba kō tōo nyε a 'yer nōo 'lō chāa na i a Yesu Kırıṣito tūr ε, na wile a le a Nāaŋmūn māe na be ε. **V** Bojūu a ba i sī māe 'yer le sī dōo 'yerε ε, tiche sī 'yerε naa a Yesu Kırıṣito na i a sī Soro, a sīn mī i a yi tōtōnbō a wu jūu. **VI** A Nāaŋmūn 'lō na dōo 'yer, "Vē ka a chāa chaar libe pō," *(A Pielfu Gān 1:3)* 'lō le maal a chāa chaar 'yōo a sī nyān pō, na wu ku sī a bōofū chāa, na i a Nāaŋmūn tūr a Yesu Kırıṣito niem.

VII Tiche sīn kaara naa yōoraad vōvōr kaar Nāaŋmūn na de a bōsō 'yōo, ka a kpēo wu jaa yi Nāaŋmūn sē, a ba yi a sī sē ε. **VIII** Yele ma chīm sī naa a lōbobo a jaa ayi, tiche a maa ḥmer sī ε, ka a ma i sī vāre vāre, tiche a sī tier maa yēyel ε. **IX** Ba ma ge sī naa, tiche a Nāaŋmūn ma ben a sī sē, na ba ma ḥme sī gaal tēe, tiche baa sōo sī ε. **X** Bībir jaa le sī wōnō a Yesu kūu tuo a sī āgāma pō, ka a nībe mī na tōo nyε a Yesu nyevōr a sī āgāma pō. **XI** Ka a sīn banyā na vōrō be kūu nūu pō, a Yesu jūu, ka a nībe tōo nyε a wu nyevōr a sī āgāma anyā na kpi pō. **XII** Ala le so ka a kūu

tõnõ nı sün, tiche ka a nyevvor tõnõ nı yin.

XIII A seb a Nääajmın gän po ika, "N soon de ala le so ka n 'yer." **(Yiel**

Gän 116:10) A Nääajmın Sıe nyä le sı mı tara nı a soofu na sı mı 'yere. **XIV** Bojüu sı bõon naa ika a 'lo na sãi a sı Soro Yesu Kırıstı a kuu po, mı na sãi sı naa nı a Yesu 'matäan a yin a sı wa ara a wu niem. **XV** A anyäna a jaa ıre naa a yi sõufu juu, ka a wæefu 'lo na tara a niyçç, na lıeb dãnfu kuro a Nääajmın yuor tur.

XVI Ala le so ka saa baala ε. A sı āgän vaar gba na suoro, tiche a sı sıur 'lo, bıbir jaa le a ma lıere bõpaalaa. **XVII** Bojüu a wõm anyäna sün nyere ın dëfere naa waara nı a nyevvor 'lo na ı tur gar a jaa wa kuro sı. **XVIII** Le le, saa fur nıbir 'yõo a ala sün nyere ε, tiche sı fur nıbir 'yõo a ala sün ba nyere ε. A anyä sün nyere, a kõ kor ε, tiche anyä sün ba nyere ε, ala le na kor.

V

I Sıre jaa, sı bõon naa ika a sı āgäma anyäna kaara naa fika a tän yie anyäna sün kpıere, ala wa kpi, sı tara na yir Nääajmın na me, yir nyä na be a saaju an ba ı nıre nüu le me ε. **II** Sı ıro na buorço ika, a saaju yir 'lo po, sı tı kpıe a be. **III** Sün wa kpıe a be, sı kõ le ı sal'muor ε. **IV** Bojüu a āgän tän nyä po sün be, sı ıro na ka a ı tuor ku sı, bojüu saa buorço ika sı ı sal'muor ε, tiche a sı de a saaju jikpıeraa 'lo su po, ka a 'lo na ı a bõkuu ka a nyevvor vol wu. **V** Põpäanyä, a Nääajmın mäe le maal sı a le a yele nyäna 'yõo, na wu ku sı a wu Sıe, ka a ı yelmäe jaa le an na wa.

VI A le jūu, sī ma bar tīer, na sī bōon īka sīn chēne be a āgān pō, sī jāan naa a sī Soro. **VII** A nyevvōr sīn tara, sōcfū le, a ba ī nyefū le ε. **VIII** Sī bar tīer, ka a mī ī sī bōfu īka sī yi a āgān nyā pō, na sī chen tī kpiere a sī Soro yir. **IX** Ala le so ka sī mōo nūbir pēle a wō pōo, ka a āgān nyā pō le sī be, bū ka sī yin a wō pō. **X** Bojūu a sī āsūo jaa na wa ara na Yesu Kırıṣito 'yer tōorfū dakōo par, ka wō ku āsūo jaa le won de a wō āgān tōn, ka vūla le fu tō, bū dēer le.

XI A le jūu, an yi a le daar jaa sī bōon a le a sī Soro dābāe jofo na be, a sī pāa mōo nūbir īka sī līeb a nūbe tīer. Nāaṇmīn bōon le sīn be, ka a yi tīer gba mī bōo a le sīn be. **XII** Saa buorō īka sī dān a sī māe ku yi go ε, tīche a sī ku yi sōr ka yi che nyāa a sī 'yōo, na yi tōo 'yer a bala na ma chīere a nyāa nī a ala ban nyen nūbir, tī bar a ala na be a nyāa pō. **XIII** Ala ī sī gele naa, Nāaṇmīn jūu le. Ala ī saa le gele mī ε, a yi jūu le. **XIV** Bojūu a Kırıṣito nōfū le fīre sī, bojūu sī bōon naa īka a nūbō'yen le kpi ku a nūbe ba jaa, a le jūu nūre jaa le kpi. **XV** 'Lō le kpi ku ba jaa, ka a bala na chēne a nūbir, ba kō le be be ku a ba māe ε, tīche ban ben be ku a 'lō na kpi ku ba na wō le ir ī vor go.

XVI An yi a dīna chiine, saa le kaara nūre a wer nūbe kaafū kaar ε. Le nī wō ju le sī mī dōo kaa a Yesu Kırıṣito, saa le chēne maala a le go ε. **XVII** A le jūu, ala ī nūre jaa wa ben a Yesu Kırıṣito 'yōo, wō līeb nūpaalaa, a nūkoraa chen naa, tīche ka wō līeb nūpaalaa. **XVIII** A anyāna a jaa yin a Nāaṇmīn sē, 'lō le 'maal sī ku a wō māe tu a Yesu Kırıṣito 'yōo, na wō pāa ku sī a 'maalfū

'yerbie. **XIX** Nāaŋmīn 'maal a wer ku a wu māe tu a Yesu Kırıſito 'yōo. Waa le sōrō a nibe yeldēbe ban maal ε. A 'maalfō 'yerbie anyā le wu de tōn sī. **XX** A le jūu, sīn le ara ku a Yesu Kırıſito ka a wer pō, sīn 'yōo le a Nāaŋmīn tu sōrō yi. Sī den a Yesu Kırıſito yuor sōrō nī yi ika, yi tōc wa gbōr a Nāaŋmīn. **XXI** Nāaŋmīn den a 'lō na ba maal deer jaa ε, ka wu lo a sī deer bōr ku sī, ka a wu jūu a sī līeb nītorsī a Nāaŋmīn sē.

VI

I An i sīn nī Nāaŋmīn le 'mataa tōnō, sī sōrō yi naa ika yi ta kaa a Nāaŋmīn wāefō pōrō ε. **II** Bojūu a sēb a Nāaŋmīn gān pō ika, "A n maal vila sōo, n wōn a fō 'yer, ka a faafō bībir daar, n sōo fō naa." *(Isaiya 49:8)* N 'yere na kuro yi ika, a pōpāanyā le i a Nāaŋmīn maal vila sōo, pōpāanyā le i a Nāaŋmīn faafō bībir.

III Saa ḥmaara nīre jaa sōr ε, ka ba taa wa kpere a sī tōmō ε. **IV** Tīche yele jaa pō, sī ma maal a sī māe wiil ika Nāaŋmīn tōtōnbō le sī i. A anyāna le a māe nyōcōfō pō, wōm nī tuo nī nībaal yele pō, **V** ba ma ḥme sī naa nyōcōr sī pōcō tī ma dam nībe 'yōo sī, ka sī ma tō tōkpāen na sī gal gōo tī jēn kō, **VI** a sī chechē ifō nī a sī bōcōfō nī a sī kānyir nī a sī maal vila, nī a Nāaŋmīn Sīe wōn ku sī pō, nī a nōfō sīn tara sīre jaa, **VII** na sī ma 'yere yelmāe nī a Nāaŋmīn kpēō, torfō in a sī tājēbon na ma be a sī nūsōn nī a guor pō, **VIII** na ba ma ku sī tūr tī le kpē sī, na ba ma bōl sī yovīla nī a yodeer. Sī in yelmāe dēme tī ba maal sī nībelbē. **IX** Sī in nībōnīsī tīche a ba maal sī fīka baa bōo sī ε. Sī ma kpīre naa tīche na sī ma chēne vōrō.

Ba ma ḥme sūn ne ne ne tī baa kū ε. **X** Nībaal yele le ba ma maal sī, tī sī chēne chile. Nōō ma kōrō sī naa, tī sī maala nūyōō a ba lere. Saa tara bon jaa ε, tī so bomo a jaa.

XI Saa 'mōr 'mōr yele jaa bar a yūn Koruntu dēme sē ε. Sī yuon a sī nyān kō yī. **XII** Saa i nūbikuon dēme kō yī ε, tīchē yūn le nū i nūbikuon dēme kō sī. **XIII** A pāa kaara naa fika būur, naa 'yerε nī yī fika n bibiir. Yī yuo a yī nyān mī.

XIV Yī taa ȫre wa gbēerē a bala na ba i a Yesu turbo ε, ḥmīnē le a yeltorsi nī a putuyele na ȫre wa 'mataa? Bū ḥmīnē le chāa nī libe na ȫre wa 'mataa be jibō'yen? **XV** ḥmīnē le a Yesu Kırısto nī a Satan na ȫre wa tara guor taa? ḥmīnē le a nyā na i a Yesu turo, nī a 'lō na ba i a Yesu turo ε, na ȫre mī wa tara man taa? **XVI** ḥmīnē le fon ȫre wa nye tībe a Nāaŋmīn puorfō yir? Bojūu sūn le i a Nāaŋmīn nyā na ba kpire ε, puorfō yir. Nītāa le a Nāaŋmīn na 'yer, "In ben a ba sē 'mataa chiine nī ba, naa i a ba Nāaŋmīn, ka ba mī i a n nībē." (*Mosesi Gāma Na Tu Ata 26:12*) **XVII** "Ala le so ka a sī Soro 'yer, yī tōo yī a ba pō, tī chē ba bar; na yī oo yī yōō. Yī taa ȫre wa sūre bōdēer jaa ε, in de yī naa." (*Isaiya 52:11*) **XVIII** "In i naa a yī Sāa, ka a yūn mī i a n dabil nī a n pōčbil. Le le a Nāaŋmīn na i a Tōčfū Sūč 'yer." **(2 Samuwel 7:14)**

VII

I An i sūn le be tara a netūraa nyānaa jūu, n barmīne, yī i a sī pōl sī māe yin yele jaa na sōč a sī āgāma nī a sī sūr pō, na sī mōč nūbir na sī i chēchē 'yōčnōč nī Nāaŋmīn.

VII Yı yuo a yı nyāa kʊ sı. Saa maal a yı āsʊc jaa dœer ε, saa fœl a yı āsʊc jaa mɪ ε, saa mɪ ȳma a yı āsʊc jaa ε. **VIII** N ba 'yere a anyāna ika n tʊ yı ε, n dœo de nie 'yer kʊ yı ika yı ben a sı nyāa po, ka ala i nyevor le, bıı kūu le tı sıń nı yın le. **IX** N bar tıer ka a 'yōo ma ākpẽc, a sı wōm a jaa po, tı nōo kpe ma tı pōn bar.

V Bojūu sıń ben wa ta a Masedonıya, a sı āgāma anyāna ba tara pẽnfʊ ε, tiche sı tuor dœoye ka jeer ma be a yōo ka a dābāe mɪ ma nyccı sı. **VI** Tiche a Nāaŋmın nyā na ma 'maala a nıtør barsı, wʊ 'maal sı naa a le a Titusı na wa wa a sı sĕ. **VII** A ba i a wʊ waa tee ε, tiche a le yın 'maal wʊ. Wʊ mɪ man kʊ sı a le an dœo kpe yı ka yı puɔ sōc, nı le mɪ yın tara a n tıer, ala le so ka nōo pāa kpe ma tı pōn bar.

VIII Ala i a gān in seb kʊ yı, sōcın yı puɔ gba, tı maa poɔ ba sōc ε. A sōcın n poɔ 'lō in wa nyε ika a gān in seb kʊ yı sōcın a yı puɔ bālāa. **IX** Pōpāanyā 'lō, n puɔ peł naa, a ba i a yı puɔ na sōc jūn ε, tiche a yı puɔsōc na vē ka yı lieb a yı tıer. Bojūu a yı puɔsōc in a le a Nāaŋmın na buɔrɔ, ala le so ka yelbier ba poɔ yı tu a sı sĕ ε. **X** Nāaŋmın po puɔsōc ma waan na tıer liebfʊ chiine faafʊ jie, a ba i waalfʊ ε. Tiche a wer po puɔsōc ma waan na kūu. **XI** Yı nyε le a Nāaŋmın po puɔsōc na waan a yı sĕ. Nyε le yın i nıbjıε, na yı ma 'yer wiil a yı māe, nyε le ban 'yere dœol yı, ka a dābā chelma ȳme, nyε le yın buɔrɔ taa, nyε le yın tara taa tıer, na yı chœr gu ika yeltorsi a i. Sør jaa po, yı wiil yı māe ika yaa tara chefʊ ε. **XII** N gba na seb a nıtō kʊ yı, a ba i a 'lō na

maal a deer 'yōč le bıı a bala na pōč wō ε, tıchę
a Nāaŋmın niem yın māe yi kaa nyę le sın ma
ırę yi a vɔlaa.

XIII A anyāna a jaa le 'yōč sı ākpāen, naa pōč a
sın māe ākpāen sı dōč tara. A nōmōč sı naa a le
sın wa nyę a Titusı ka wō pōč p̄el, bojūu yi jaa
le sōč wō ka a wō nyāa 'maa. **XIV** N dōč 'yer a yi
'yer ku wō, ka yaa mı su ma vā ε. Tıchę a le jaa
sın dōč 'yer a yi 'yer mı ı yelmāe. Ka a le sı dōč
dān yi ku a Titusı a wō tı nyę ka a ı yelmāe jaa
le. **XV** Ka a wō bɔfı wōn bɔrɔc yi pāa pōč 'yōč,
'lō wa tıer a le yın wōnō a wō toor na yi de wō
nuur ayi nı dābāe nı mīfı. **XVI** Nōč kpe ma naa
ka n pāa bar tıer a yi jūu.

VIII

I Pōpāanyā, n yeer, sı bɔrɔc naa ıka yi bōč
a wāefı nyā a Nāaŋmın na wāe a Masedonıya
pupuorbiir gbulsı. **II** A beer kaa tuo na nyōč ba,
ka ba ı nōn dēme, tı a chene na nōmōč ba, ka
a nōč kʊrɔc ba, a ba ku tı pōn bar. **III** Bojūu maa
māe din dāasıe ıka ba kʊn a le ban na tōč, ba gba
kʊn tı pōn bar. Bala māe wōč p̄o le a yi. **IV** Ba
sɔr sı yāayāabıle ıka, sı de a kufı anyāna tı
ku a Nāaŋmın nıbe ka ı ba mı nyen sɔr pōč a
tōmōč p̄o. **V** Baa maal a le a sı māe na dōč tıer
ε, tıchę ba den nie de a ba māe ku a sı Soro nı a
sın le a Nāaŋmın na bɔrɔc. **VI** Ala le so a sı sɔr
a Titusı an ı 'lō le dōč piel, wō baar baar a wāefı
tōmōč nyā a yi jie. **VII** Tıchę nıtāa le yın ma maal
yele jaa tı pōn bar, a yi sɔfı p̄o, a yi 'yer p̄o, nı
a yi bōčfı p̄o, nı a yi nıbıjıe p̄o, nı a le yın nōč sı,
yi kaa na yi mı ku tı pōn bar a wāefı nyā p̄o.

VIII N ba fīrε yī ε, tīchε n būorō naa īka n bēer a yī nōfū kaa naa mī de man a bamīne mī maal vīla yele kaa. **IX** Bojūu yī bōōn naa a le a sī Soro Yesu Kırıṣito wāefō na be. Wō dōō i taraa sōō, tīchε a yī jūu, wō wa līeb nōō sōō, ka yīn tu a wō nōō pō, mī līeb taraa dēme.

X A le īn tara na 'yer a yele nyāna pō nī nyā, dīyē, yīn le i nībe na de nie na ba i a kufū tēe pō ε, tīchε ka a īre yī vōlāa īka, yī i a le. **XI** Pōpānyā yī baar tō, ka a le na i a yī bōfū īka, yī maal ka a tu taa a yī tī baar jā a le yīn tara. **XII** Bojūu ala i a kufū vōlāa ben be, Nāaṇmīn ma sōōn de bon jaa wōn tara, a ba i a bon 'lō wōn ba tara ε.

XIII A sī bōfū ba le īka bamīne ba pēnε, tīchε ka a bamīne 'lō bala ε, tīchε jātaa a be be. **XIV** Ka a dīna a yī bōyōō na sōō ba a le ban būorō, ka a le mī a ba bōyōō mī na līeb sōō yī, ka a jātaa pāa be be. **XV** Nītāa le an sēb a Nāaṇmīn gān pō, "A 'lō sōō na wob yōō, wō maa tara yōō ε, ka a 'lō mī na wob bālāa maa tara bālāa ε." (*A Yifo Gān 16:18*)

XVI N puor Nāaṇmīn yāan, 'lō le de a tīer bō'yen 'lōnō īn tara ku yī 'yōō a Titusı tīer mī pō. **XVII** Bojūu a Titusı ba sōō de a le sīn 'yer tēe ε, tīchε wō māe mī dōō kaa ir ḥme nyāa waara a yī sē. **XVIII** Sī mī tōn a yēbe ḥsōō ka wōn pōō ka ba 'mataa tī, 'lō a pupuorbiir gbulsı ba jaa na dāna wō, a wō Nāaṇmīn 'yer 'yerfū pō. **XIX** Ala le so ka a pupuorbiir gbulsı ir wō īka wō pōō sī, a sī 'mataa tuo a kufū anyāna chiin, na sīn tōō 'yōōn a sī Soro māe na sī mī wiil a le sīn būorō īka sī sōō. **XX** Saa būorō hūhūfū nī a kufūsī anyāna

yele ε. **XXI** Sı sōc naa ıka sı maal a le na tor, a ba ı a le na tor a sı Soro niem tēe ε, tıche a le mı na tor a nıbe niem.

XXII Sı mı le suor a sı yεbe āsuc sıń jvur kaa a wo tara yelmāe, sı tōnō wu naa ka ban 'mataa tı, wu mı gba bar tıer a yı jūu. **XXIII** A Titusı 'lɔ, n tōtōtō suor le, ka sı 'mataa tōnō a yı po. Tıche a sı yεer banyā 'lɔ, a pupuorbiir gbulsı le ir ba tōnō ka a ı 'yōcfo ku a Yesu Kırısito. **XXIV** A le jūu yı maal a yı nōfı wiil ba, mı a le jūu sıń ma chıere nyāa a yı 'yōc, ka a pupuorbiir gbulsı na be jie jaa ka ba nyε.

IX

I A ba le seee ıka n le seb gān ku yı a le sıń na sōo a Nāaŋmın puorbo go ε. **II** Bojūu n bōon a le yın buorɔ ıka yı sōu, n pεe yı naa na n ku a Masedonıya dēme, naa 'yer ku ba ıka, dıyε jaa le be a Akaya yı chɔɔr ıka yı ku, ka a yı vəlaa dam nıbe yoo jaa 'yōc ka ba mın ı. **III** Tıche n tōnō naa a yεer ba nyāna ka a le sıń chıere a nyāa a yı jūu, taa lıeb 'yer pɔrɔ ε. Tıche ka a ı yı chɔɔr baar nıtāa le in 'yer ıka yı ı naa. **IV** Bojūu ala be ı a Masedonıya nıre ben pɔc ba tı, na wu tı nyε a yaa chɔɔr ε, sıń be le 'yer a yı 'yer, an in vā a le sıń ma bar tıer a yı 'yōc. **V** A le n nyen an tara sɔr ka n suor a yεer ka ba dōo nie tı piir yı kaa, na ba mı kaa a yı chɔɔr baar a yı pɔtıer kufo yın tır a nεe. Ka a pāa ı pɔpel kufo naa ta ı fırfo kufo ε.

VI Yı tıer a anyā ıka, nıre 'lɔ na ba 'yōc bōbıorɔ yoo a bōc pɔc ε, wu maa che yoo ε. Tıche nıre 'lɔ jaa na bur yoo, wu mı na chen yoo, nıre 'lɔ jaa mı

na bør vila kufu, a vila kufu mì le won wa che. **VII** Nire ãsuc jaa wu ma ku le a wu nyaa na tuer ka a ta wa i püsöö, buu ḥmürfū ε, bojūu Nāaṇmūn nōn nire na kurc nì pupel. **VIII** Nāaṇmūn na tōon vē ka a wu wāefu i yōo ku yi, ka a le a yele a jaa pō, nì sōo jaa ka yi ma nyere a ala jaa yin buorc na yi ma tōn tōsōn jaa tì pōn bar. **IX** Nitāa le an seb a Nāaṇmūn gān pō, “Wu ma yaar a jiir a jaa ku a nōn dēme, ka a wu torfu ba tara baarfū ε.” (*Yiel Gān 112:9*) **X** A 'lō na ma ku a kuora a bōbōrō na wu ma vē ka a bōdiir waa, won ku yi naa na wu vē ka a bōbie binfu jie waa, na wu vē ka a yi torfu ḥmafu bermε. **XI** Nāaṇmūn na maal yi naa ka yi i taraa dēme ka yi ma kurc nì pupel sōo jaa, naa tu a si sē ka a yi pupel kufu l̄eb vē ka nibe puoro Nāaṇmūn yāan.

XII A yi tōmō nyā yin tō a ba i a Nāaṇmūn nibe an wōnō tēe le a sūu ε, tiche a yaar ta nire jaa, ka ba puor Nāaṇmūn yāan. **XIII** A tōmō nyā yin tō jūu wiil a le a yin māe na be, nibe peen Nāaṇmūn, bojūu a yi nee tufu 'mantāan a le yin sōo a Yesu Kırıṣito 'yer nōo, nì a yi pupel kufu 'lō yin lōo pōn ba nì nire jaa. **XIV** Ka a ba Nāaṇmūn ban ma suorc kurc yi, a ba tuer wu jaa ma ben a yi sē, bojūu a Nāaṇmūn wāefu bermε naa na be a yi sē. **XV** Nāaṇmūn son puorfū nì sìn kō tō man a wu kufu won ku si ε.

X

I Maa Pōol den a Kırıṣito he le le le nì a wu 'maar ifu lōb nūu ku yi. N maa 'lara ε, maa wa tuor yi nì gberaa tì maa mì baa be a yi sē ε, n ba i le ε. **II** N suorc yi naa ika maa wa wa, n

taa wa i a ba i le 'lōnō a nibe bamine jie ε, ba tier man taa a wer nibe kaar le si be. ^{III} Bojūu sun ni a wer nibe le 'mataa kpere tı saa ȳmaara jeer a ba kaar ε. ^{IV} A si tāje bomo ba i a wer nyā tājebomo ε, a si tājebomo tara na Nāaŋmın kpēč sun ma de wel a gādaar jiir bar. ^V Si ma sōon a ba nechire ni tier deer 'lō jaa ban ma de vara ni a Nāaŋmın bōčfu bara, na si ma 'yer nyɔor nibe tiersi ka ba l̄eb wōnō a Kırıſito toor. ^{VI} Si mi choor naa ika si kpāa a bawōnsi, yin wa ba gber baar.

^{VII} Yı̄n kaara a anyā t̄ee yı̄n nyen nibir. Ala i āsuč bar tier ika wu in a Kırıſito tuɔr, wu mi le bōč tier kaa ika a sun mi in a Kırıſito tuɔr a wu kaar. ^{VIII} Bojūu maa gba sōo chiere nyāa ni a le, a si Soro ba ko si a kpēč ika si wel yi bar ε, ti si guol yi. Vā ba kuro ma ni a yele nyā ε. ^{IX} N ba buɔrɔ̄ fika a n gāma a kuro yi dābāε ε. ^X Bojūu bamine 'yer ika, "A Pɔɔl gāma 'yerbie t̄ire naa, naa i 'yerbikpāen, tiche a 'lō māe wa be a si s̄e, wu ma bal naa ka a wu 'yer mi maa i bon ε." ^{XI} A nibe bala, yi v̄e a ba bōon ika, a le a si 'yerbie na kaara a gāma pɔ̄, sun ba be a yi s̄e ε. Le le a si tōmō na kaara sun wa be a yi s̄e.

^{XII} Sun ba 'lara diere a si māe mana ni a bamine na ma p̄eere a ba māe ε. Ba ma den a ba māe na ba man a ba māe, baa tara ȳe ε. ^{XIII} Sun 'lō, si kō sōo dān a si māe a le ti pōn bar ε, tiche sun nyɔon si māe jā a le a Nāaŋmın na 'yer ika si tō, ka si gba na tō tān a yi s̄e. ^{XIV} Si kō dān a si māe chiin t̄eeε, ka a na kaara fika saa wa a yi s̄e ε, bojūu si tān naa a Kırıſito 'yer nōč a be a yi s̄e. ^{XV} Bı̄ dān si māe ti pōn a tōmō a nibe bamine

na tõ ε. Sın tier le ika, a yi sɔɔfʊ na ben nõõnõ, a sı tõmõ mı na yal 'yõ XVI ka sı pää tõõ muõl a 'yer nõõ be a paalsı ala na be a yi niem. Bojūu saa dāna a sı māe nire kõõ paal põ, ban tõ baar ε. XVII Tiche, nitāa le an səb a Nāaŋmin gān põ ika, "Võ ka a 'lõ na dāna a wo māe, wo de a sı Soro dāna nı a wo māe." (Jeremiya 9:24) XVIII Bojūu a ba ı a nire 'lõ na pee a wo māe le ı a nisõ ε, tiche a 'lõ a sı Soro na pee le.

XI

I N tier ika yin tara nı ma naa a n dābol yele põ bälää, tiche yi gba den nie ı a le. II N tara na nı yin nyuur a wo ı Nāaŋmin nyuur. N tır nee ku yi ika yi kul dabõ'yen, na ı a Kırısitõ, ka n na de yi fika poɔsaribile na ba ta daba ε, na n ku wo. III Tiche dābāe kurõ ma naa, nitāa le a waa na dõõ de a wo yẽ yele bel a Hawa, wo taa mı wa lïeb a yi nyāa yin a yelmāe yin tara turo nı a Kırısitõ dē dē dē põ ε. IV Bojūu ala ı nire ãsõõ wan wa muõl 'yer Yesu yuo 'yer ku yi, bıı ka yi nyε a siyuo na ba ı a 'lõ sun muõl na ba ı a Nāaŋmin Sıε 'lõ yin nyε ε, bıı 'yer nõõ yuo na ba ı a 'lõ yin sɔɔ ε, yi ma sɔɔn jaa kayaan. V Tiche n ba tier ika n in puur a nitõn kpäen bala jie ε. VI Amine së n ba jān a 'yer 'yerfʊ ε, tiche n tara na bõõfʊ. Sı ma v̄en ka a anyā chaar ku yi yele jaa põ.

VII N maal deer a le in siir a n māe naa muõl a Nāaŋmin 'yer nõõ nyā ku yi a põro bıı? VIII N faan a pupuorbiir bamine ban dõõ sõõ ma ka n tõõ tõ a yi jie. IX Ka a le in dõõ be a yi së, n buõro na bon, tı n ba ı tuor ku yi ε, bojūu a yεer bala

na dōo yi a Masedonıya wa ba kʊ man bon jaa ɪn buɔrɔ. N ba v̄e ka n yele i tuor kʊ a yɪ ãsʊɔ jaa ε, n k̄o wa v̄e ka a n yele dɔɔl yɪ jaa ε. **X** A le a Yesu yelmāe na faa be a n s̄e baar, n̄ire jaa ba be a be a Akaya paal p̄o, na ȳmaa ma s̄or n̄i a n nyāa chefo nyā p̄o ε. **XI** Baa 'yōo le n tōnō a le? Bojūu n ba nō yɪ b̄i? Nāaŋm̄in b̄ōn naa ɪn nō yɪ. **XII** In chene na maala a le ɪn ben maala naa tōo ȳmaa a yobuɔrb̄ɔ s̄or, bala na buɔrɔ s̄or ika ba de a ba māe mana n̄i s̄i.

XIII Bojūu a n̄ibe ba nyāna ɪn jir ȳmarba n̄tōnsi na ba i tōtōnb̄ɔ na b̄ele n̄ibe, na ba maal a ba māe n̄itāa a Kırısito n̄itōnsi. **XIV** A ba i ne'maa yele ε, bojūu a Satan māe m̄i na tōon maal a w̄u māe fika, a chāa malaka. **XV** A m̄i k̄o i ne'maa yele ε, ala i a w̄u tōtōnō ãsʊɔ m̄i p̄aa maal a w̄u māe a tōtō toraa kaar ε. A ba baarf̄u daar, ban nyen a ba s̄ayar le ban tō.

XVI In le maal 'yer go. Yɪ ta v̄e ka a ãsʊɔ jaa buɔl ma j̄ol ε. Tiche ala i yɪ gba wa buɔl man j̄ol, yɪ chene s̄oo de ma fika le yin na de a j̄ol ka a n m̄i tōo b̄ɔ yuor bālāa. **XVII** N bar t̄ier n̄i a n yoboyele nyā p̄o, n ba 'yerε fika n̄itāa le a s̄i Soro na ma 'yer ε, tiche n̄itāa le j̄ol na ma 'yerε. **XVIII** Yōo jie jaa le buɔrɔ yuor a wer nyā p̄o, n m̄in b̄ōn a yuor. **XIX** Yɪ ma s̄oo de j̄ol v̄ila jaa, yin i yē dēme j̄uu. **XX** Yelmāe, yɪ gba ma den n̄ire na maal yɪ gbāgbaa b̄i na yɪ i tōnō ka w̄u dire, b̄i dara ba māe yire n̄i a yɪ niem b̄i ma 'mara yɪ a t̄ukpala p̄orɔ jaa.

XXI Vā k̄orɔ ma naa ka n 'yer ika s̄in bal naa n̄i a yele nyā. A ala a n̄ibe bamine na ma de buɔrɔ n̄i yuor, maa 'lɔ ma 'yer naa j̄ol kaar, n m̄i

na pāa 'lan bō yuor. [XXII](#) Baa i Heburu nibe ε? Le le n mī i a āsūc. Baa i Isıral nibe ε? N mī in a Isıral nire. A ba i Abraham bal nibe le ba i ε? Le le n mī i a āsūc. [XXIII](#) Baa i a Kırısıto tōtōnbō ε? N soro naa anyāna fika nire na ba tara tuer ε. N in a tōtōnō gar ba. Naa tō tōkpāen gar ba jaa. Ka ba ma pōorō ma die pō jaa tōtō. Ba ma ηme man kpēe gar ba. N ma nyuro na kūu bıbir jaa. [XXIV](#) Gbeε anūu jaa le a Juu nibe fōb ma nī a ba kpaara neer ljaayi for bir (39). [XXV](#) Gbeε ata jaa le ba pōb ma nī dakorsi, na ba lōb ma nī kōsibē gbebō'yen. Gbeε ata mī le a gbor kpēe ηmer wel sī 'yōo be a man kpēe pō. Tāsōc gbul nī a mōtōgbul jaa le n ma be a man kpēe pō. [XXVI](#) In ba gala a yōfu ε, n bōon le a pōn kōc dōcye na be, naa tuor nānyisi, ka a maa māe paal nibe ge ma, ka a bala na ba i a Juu nibe mī ge ma. N din dōcye a tēe pō. Naa di dōcye a mōc pō. Naa di dōcye a man pō. Naa di dōcye a yeer bala na ηmara a jirsı s̄. [XXVII](#) Tōkpāen nī wōm pō, naa ma gal gōc. N bōon kō nī kōnyūur naa ma gāna kō tōtō. Ka ḡor ma kpē ma ka n i sal'muɔr. [XXVIII](#) A anyā a jaa puor, bıbir jaa le a pupuorbiir gbulsı ba jaa yele ma i ma tuer. [XXIX](#) An le bal, ka n mī ba bal ε? A bala na faa maal yelbier, a ba lıeb būu dire ma bū?

[XXX](#) Ala i n mīn bōn yuor, in bōn yuor nī a yelsı ala na maal ma ka n bal. [XXXI](#) Nāaŋmīn nyā na i a sī Soro Yesu Sāa, 'lō le a pεεfō wō ta bıbir jaa, bōon naa ika n ba ηmara jirsı ε. [XXXII](#) A be a Damaskus tēe pō, a nāa 'lō na turo a nākpēe Aretas, wō vē naa ka ba gu a Damaskus tēe wō jaa ika ba nyōc ma. [XXXIII](#) Ka ba 'mōc ma 'yōc pıe

pō tur bar tokoro pō ka n fūol yi a wō nuur pō.

XII

I N kō wa bar a yobɔyele nyā jaa ε, ala ı n gba kō nyε tōnō ε. A nyefosı nı a yelwiilsı ala ın nyere yire naa a sı Soro sε. **II** N bōon nıre kō na sɔɔ Kırısito a wō yuom pie nı anaar (14) le a dına, Nāaŋmın 'mɔɔ wōn don be a saaju 'lō na tu a ata sɔɔ pō. Ka wō chene na tara āgān bıı waa le tara āgān ε, n ba bō ε. Nāaŋmın tεε le bō. **III** N bōon naa ıka a daba nyāna ın ben 'yere, ka wō ben āgān pō, bıı waa be āgān pō ε, n ba bō ε, tıche Nāaŋmın bō naa. **IV** Nāaŋmın 'mɔɔ wōn don be a wō tēe. Be le wō wōnō yelsı wōn kō tō man nεε ε, yelsı nıre na ba tara sōr ıka wō man ε. **V** A nıre nyāna tō sɔɔ 'yōo le n buɔrɔ a yuor, n kō tō bō a n māe yuor ε, ka maa balfusı tεε ba le ε. **VI** Maa ıka ın bōn yuor gba, n kō ı jōl ε, bojūu yelmāe le ın 'yere. Tıche n bar a le, ka nıre taa tıere a n yele gar a ala ın maala bıı a ala ın ma 'yere ε.

VII Le an na ı ka n pōc a n māe 'mɔɔfʊ sōr, a yelwiilberε anyā jūu, ka a pāa kaara fika gʊo na chɔɔrɔ ma a āgān pō, ka a kaara a Satan 'ye'yere kaar, ka a ge ma. **VIII** Gbεε ata jaa le n sɔɔr a n Soro ıka wō vōo a gʊo nyā bar ma. **IX** Tıche ka wō 'yer ku ma, "A n wāefʊ sεε fū naa, bojūu a n kpēc ma sεen ku a nıre na bōon ıka wō bal naa." A le jūu, ın bōn yuor gar bon jaa a n balfusı pō, ka a Kırısito kpēc pāa pōc ma. **X** Ala le so a Yesu Kırısito jūu, n pōc pēl naa, a n balfusı pō, tıbie

pō, tuo pō, gefu pō, nī wōmsı a jaa pō. Bojūu maa wa bal, le le n pāa ma kpēmē.

XI N maal n māe jōl, tiche a yin yele le tīe ma 'yōo. Yı gba seen nī naa buolō ma yovila, bojūu n ba ı puor a nítōn kpāen bala sē ε, ala ı n gba ba ı bon jaa ε. **XII** A yelsı ala na ma ı a nítōnsı jāne le jānsı, tōfersı nī ne'maa tōmō. A anyāna le n mī dōo tara kānyir tōn a yı sē. **XIII** Pupuorbiiр gbulsı ba boo le dōo gar yı, ka a ba ı in ba dōo ı tuor ku yı le ε? Yı vē a n deer nyā ku ma.

XIV Pōpāanyā, n chōor baar ıka n tī piir yı kaa, a gbēe ata suɔ le a nyā, n kō tī ı tuor ku yı ε. Bojūu a ba ı a yı bōtarsı le n buorō ε, tiche yin māe le n buorō. Fōo kaa bibiir maa bō gun a ba sāamīne ε, tiche sāamīne le ma bō gun a ba bibiir. **XV** A le n puɔ na pel naa ka n sōo bon jaa in tara a yı nyevvōr jūu, 'matāan a maa māe wo jaa. Ala ı n nō yin yōo jaa, yin 'lō na nō man bālāa bıı? **XVI** A le an be, le a chene be, n ba dōo ı tuor ku yı jaa ε. Tiche in ı yē suɔ jūu, n den a yē yele nyōon yı. **XVII** N den a yı bōkōo tu a nibe bala in dōo tō a ba wa a yı sē bıı? **XVIII** N suor Titusı ıka wo tī a yı sē, naa 'mataa tōn a sı yēbe ıka ba 'mataa tī. Titusı den a yı bon kōo bıı? A ba ı a Nāanjmın Sibō'yen 'lōnō le sı jaa tara na sı tōnō a tōbō'yen ε?

XIX Yı tīer man tāa sı 'yēre na 'yōonō a sı māe a yı sē bıı? Nāanjmın niem le sı 'yēre na sı be a Kırısito 'yōo, bon jaa sı̄n maala, sı̄ barmine a yı ākpāen 'yōofu jūu le. **XX** Bojūu dābāe kurō ma naa ıka maa wa tī, n kō tī nyē a yı be a le in buorō ε. Ka yı mī kō nyē ma ka n be a le yin buorō ε.

Dābāe chene na koro ma ika, jeeer, nyuur, suur nyefu, ootaa, yoboyele, gagar yele, māe 'mōcfu nī buburfu be a yi po ε. [XXI](#) N le joro na dābāe ika maa wa lieb waara, Nāaŋmīn wu maal ma ka n siir n māe a yi niem. Ka n tara pūsōo nī a niyōo bala na dōo maal a yeldēer tī ba lieb a ba tīer yin a yele anyāna po ε. Ban bōnō gāna nī taa nī a ba pepe yelsi po.

XIII

[I](#) Gbeε ata nī nyā in ben tīre a yi piir kaa jie. Nitāa le na sēb a Nāaŋmīn gān po, “Nibe ayi bii ata dāasie in yelmāe.” [*\(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 19:15\)*](#)

[II](#) A le in dōo tī a gbeε ayi sūo, n dōo gō yi. A 'yer bō'yen 'lōnō le n chene gōnō yi in ba be a yi sē ε. Maa wa lieb tī 'lō, n kō bar a bala na dōo maal a yelbier bii a bala na wa bier maal ε, [III](#) bojūu yin ben buɔrō ika yi bōcō ika a Kırıṣito le tu a n 'yōo 'yerε. Waa bal na wu kō tōo maal yele jaa faa a yi jie ε, tīche wu tara na kpēc a yi po. [IV](#) Bojūu yelmāe jaa le, ban dōo kpa wu a daa ju, wu bal naa, tīche Nāaŋmīn kpēc le vē naa ka wu nyε nyevor. Le mi le, sun mi bal naa a wu 'yōo, tīche a Nāaŋmīn kpēc jūu, sun ben be na sī tōnō koro yi.

[V](#) Yi beer a yi māe kaa ika yi ben a sōcfu po? Yi juv̄or a yi māe kaa. Yaa bōon ika a Yesu Kırıṣito ben a yi po ε? Ka ala ba i yi in faa ε! [VI](#) N bōon naa ika yi bōon naa sun ba i faa ε. [VII](#) Pōpāanyā, Nāaŋmīn le sī suɔrō koro yi ika yi taa maala yeldēer jaa ε. A ta i ka a nibe nyε fika sun ba tara chefu ε, tīche ka a i yin le maala a le na tor,

ala i gba fika nıbe tıer ika sı in faa. **VIII** Bojūu sı kő tőç maal yele jaa tı pōn a yelmäe bar ε, tıche a yelmäe yele tee le sı ma maal. **IX** Sı pōç peł naa, a sıñ na bal, tıche ka a yın kpẽme, na sı suɔrɔ a Nääŋmın kʊrɔ yi ika yi ta tara chefu ε. **X** A anyāna jūu le so in ba be a yi s̄ε ε, naa seere a yele nyā kʊrɔ yi. Maa wa tı, ka n taa ire wa de a n kpẽç tāna nı yi ε, a kpẽç a n Soro na kʊ ma, wu ika n de sɔvɔn yi waa 'yer ika n de sɔçɔn yi bar ε.

XI Yeeṛ, yi chile, na yi muɔrɔ chiine niem. A baaraa lęe. A n suɔrfu in suɔrɔ yi nı nyā. Yi tara tıer bõ'yen, na yi kpiere e nı nyā'maar. Ka a Nääŋmın na i a nõfу suɔ nı a nyā'maar suɔ, na ben a yi s̄ε.

XII Yi puor puor taa nı püpəl. **XIII** A Nääŋmın nıbe ba jaa puoro yi naa.

XIV A sı Soro Yesu Kırıṣito wãefu, nı a Nääŋmın nõfу, nı a Nääŋmın Sıe nebõ'yen, a be a yi jaa jaa s̄ε.

**A Nāaŋmūn Nətur Oaalaā Gān, Burfuɔr
Birifor, Southern: A Nāaŋmūn Nətur Oaalaā Gān,
Burfuɔr New Testament**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Birifor, Southern

Contributor: Aramaic Bible Translation, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

97b1f1fe-19fd-52d9-9481-ad2a6ade2772